Bialystok, den 4. Oktober
Nr. 28

NEUER WEG
Weissruthenische Wochenzeitung für den Bezirk Bialystok

PREIS 20 PF.
Цана 20 ф.

НОВАЯ ДАРОГА

Беларуская тыднёвая газэта на Беластоцкую Акругу

Verlag: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437 — Bankkonto Stadtsparkasse 700. Anzeigenpreise: z. Zt. ist die Preisliste 1 gültig.

Беласток
4-га кастрычніка 1942.

Адрас Рэдакцыі: Sturmverlag G. m. b. H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437— Банкконто Гарадзкая Каса Ашчаднасьці 700 Цана абвестак паводле лісты цэнаў 1.

Бой на руінах Сталінграду

Як паведамляе Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, над комплексам будынкаў Камуністычнае Партыі ў Сталінградзе павявае дзяржаўны баявы сьцяг. У цяжкіх вулачных баёх, здабываючы дом за домам, нямецкія войскі занялі ў цэнтры гораду далейшыя блёкі дамоў і бункравыя ўладжаньні. Шаг за шагам нямецкая пяхота й сапёры мусяць прабіваць у гэтым месцы дарогу да Волгі.

Бальшавікі выкарыстоўвалі кожную магчымасьць, каб затрымаць наступ нямецкіх войскаў. За кожным зруйнаваным домам, за кожнай кучай грузу, за сваімі ўласнымі разьбітымі танкамі, з-за разваленых сьценаў яны прабавалі супраціўляцца. Але ў зацятых паадзіночных баёх яны адкідаліся з дому да дому, з адных руінаў у другія. Танкі й штурмовыя гарматы нішчылі бязупынным агнём гнёзды бальшавіцкага супраціву.

Нямецкія баявыя й стрымгаловыя самалёты скуткоўна ўмешваліся ў цяжкія баі за гэты квартал гораду. У бязспынных прыземных налётах яны засыпалі бальшавіцкія калёны бомбамі. У выніку гэтых налётаў шматлікія варожыя батарэі выведзены з строю.

Як паведамляе Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, нямецкія войскі цяпер вядуць наступ на паўночную частку гораду. Здабытыя раёны гораду да рэшты ачышчаны ад ворага.

Масква б'е трывогу

Сталін у ярасьці крычыць аб другім фронце — Бальшавікі пагражаюць, што Літвінаў будзе адклікаць — Вільнкі, нарэшце, у Крэмлі — Чэрчыль з жалем прызнаецца ў паражэньні.

Паміж плютакратамі і бальшавікамі ўзьнікла цяпер адкрытая хатняя вайна, якая прыймае формы, ня бачаныя яшчэ ніколі паміж саюзьнікамі. Савецкая прэса па загаду Сталіна, як ашалелая, выступае супроць Лёндану й Вашынгтону, так што нават англійскія газэты з горычу даносяць аб узрастаючым нездаваленьні ў Маскве. Там нязьмерна расчараваны нават гераічнымі эпапэямі ў англійскіх газэтах, напісанымі з «пэатыцкім палётам» аб баёх у Сталінградзе, дзе сотні тысяч савецкіх салдатаў сплываюць крывёй. Бо «гэтыя ахвяры маглі-б больш прыслужыцца, калі-б плютакраты замест танных сьпеваў прыйшлі з дзейнай помаччу». Нездаваленьне нават настолькі вялікае, што Масква пашырае ў Вашынгтоне чутку аб маючым наступіць адкліканьні Ліцьвінава, каб гэтым зрабіць апошні націск на Белы Дом і Чэрчыля. А адначасова Сталін змусіў чакаць надзвычайнага пасла Рузвэльта цэлых 8 дзён у карыдорах Крэмля, пакуль яго, урэшце, прыняў. Гэты жэст зусім падобны да таго, як у часе візыты Чэрчыля яго чакала на маскоўскім аэрадроме ўсяго толькі пару гэнэралаў.

Малюнак гэтае хатняе вайны з кожным днём робіцца ўсё больш цікавым. Карэспандэнт газэты «Ньюс Кронікль» паведамляе з Масквы, што ён чуе «усюды горкія зьедлівыя й пагардлівыя словы» аб удзеле аліянтаў у вайне, што англійцаў ня лічаць поўнавартаснымі саюзьнікамі, бо яны не стварылі другога фронту. Усюды падчырківаецца, што труднасьці яшчэ будуць толькі ўзрастаць. Ніякія ваенныя апарацыі, уласьціва кажучы, немагчымы. На гэткія савецкія разважаньні англійцы, сапраўды, слушна даказваюць, што калі-б былі «немагчымы ніякія апэрацыі», дык чаму-ж бальшавікі паносяць адно паражэньне за другім? Як вынікае з савецкага апавяшчэньня, Чэрчыль адкрыта й проста ня прырачэ стварыць другі фронт яшчэ і на 1942 год. А Масква яшчэ раз загадала апублікаваць тое месца, з якога якраз відаць гэтае прырачэньне: «Паміж абедзьвюма старанамі асягнута поўнае паразуменьне ў справе неадкладнага заданьня стварэньня другога фронту ў Эўропе». Гэта так напісана, што, як думаюць у Крэмлі, тут не змаглі-б нічога ані дадаць, ані адняць нават найбольш дасьведчаныя юрысты.

Але Сталін забываецца, аднак, сказаць Чэрчылю й Рузвэльту аб сродках, якімі яны-б асягнулі другі фронт. Плютакраты з поўнай слушнасьцю ўказваюць, што дзеля гэтага патрэбны караблі і яшчэ раз караблі. А караблёў няма. Надовячы сам Чэрчыль мусіў зьвярнуцца да караблебудаўнічых прадпрыемстваў з роспачным заклікам: «Без караблёў Англія ня можа жыць! Мы неадкладна патрабуем кожны карабель, які толькі можа быць збудованы!» Гэтыя словы выразна паказваюць, у якім катастрафальным стане знаходзіцца справа караблеабыйма. Малую цану мае дзеля гэтага пацяшэньне Чэрчыля, калі ён супакойваюча гаворыць зараз-жа далей, што, маўляў, справа хутка палепшыцца. Праўда, у афіцыяльным камунікаце аб гэтай канфэрэнцыі караблебудаўнікоў нічога не гаворыцца, якія «тайныя падрабязнасьці» выявілі Бэвін і Александар, прамаўляўшыя пасьля Чэрчыля. У кожным выпадку, у часе гарачых спрэчак аб катастрофе каравану караблёў у Ледавітым акіяне дайшлі да найбольшае хлусьні, якая калі была: у «надзвычайным камунікаце» гэтыя брахуны заявілі, што быццам другі караван караблёў заплыў у паўночныя савецкія парты. Гэткімі штучкамі думае Чэрчыль замазаць надзвычай балючую праўду аб катастрофе ў Паўночным Ледавітым акіяне.

Як бы ні было, Сталін і яго войскі, якія распачліва змагаюцца ў Сталінградзе й на Каўказе, ад такое брахні ніякае карысьці ня маюць. Ён не баіцца сягоньня перад усімі, як ваворыцца, браць «у абарот» плютакратаў, каб, націскаючы на іх гэткім чынам, змусіць Чэрчыля й Рузвэльта да новае акцыі. Масква б'е трывогу. Гэтая трывога ясная й зразумелая ў прадсьмертным кананьні гінучага бальшавізму.

12.000 афіцэраў перад Фюрэрам

28-га верасьня Фюрэр прамаўляў у Спартовым Палацы ў Бэрліне перад 12.000 афіцэраў і маючымі хутка атрымаць афіцэрства кандыдатамі войска, ваенна-марскога флоту, авіяцыі і юнкераў аддзелаў SS. Райхсмаршал Гэрман Гёрынг здаў Фюрэру рапарт ад маладых жаўнераў, варочаючыхся да сваіх вайсковых часьцей на фронт.

У захоплівающых словах Фюрэр прадманты нямецкай гісторыі, якая ў сягоньманты нямецкай гісторыі нямецкага народу, які ў сягоньняшнім гераічным змаганьні ўвянчаўся няўміручай славай. Указаўшы на абавязкі, якія стаяць перад кожным афіцэрам, Фюрэр выказаў веру ў пераважаючы баявы дух нямецкіх жаўнераў.

Сход афіцэраў закончыў Райхсмаршал клічам перамогі, які з запалам падхапілі афіцэры.

Дзяржавы пакту трох — наймацнейшая сіла сьвету!

Вечарам напярэдадні ўгодкаў заключэньня пакту трох дзяржаваў Райхсміністар замежных справаў фон Ріббэнтроп прыбыў у клюб Замежнае прэсы ў Бэрліне, дзе прабыў даўжэйшы час сярод нямецкіх і замежных прадстаўнікоў прэсы. Райхсміністар шчыра й упэўнена адказваў на розныя пытаньні, якія стаўлялі яму прадстаўнікі прэсы. Перадусім міністар заявіў, што ён ад першае-ж хвіліны заключэньня пакту быў пераканаты аб трываласьці й сіле пакту трох дзяржаваў. Дзяржавы пакту трох прадстаўляюць сабой такі патэнцыял сілы, супроць якога нічога ня значаць усе іншыя дзяржавы сьвету. Далейшае разьвіцьцё суадносінаў паміж дзяржавамі пакту трох поўнасьцю пацьвердзіла яго думку. Гэтыя дзяржавы ў агні вайны настолькі загартавалі і ўзмоцнілі свае сілы, што больш няма ніякае моцы ў сьвеце, якая-б змагла ім супроцьставіцца. Міністар з упэўненасьцю выказваўся таксама й аб іншых праблемах вайны.

Налёты на Англію

Як паведамляе Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, нямецкія баявыя самалёты атакавалі горад Іорк у паўночна-усходняй Англіі. Каля 2 гадзіны раніцы баявыя самалёты прабіліся праз брытанскую зону процілятунскай артылерыі і скінулі разбурваючыя й запальваючыя бомбы на намечаныя аб'екты. Паўсталі далёка бачаныя пажары.

У Іорку знаходзіцца шмат азбройваючых і мэталюргічных заводаў. Там крыжуюцца важныя жалезнадарожныя лініі брытанскага вострава.

Сын Гандзі засуджаны на паўтара гады цяжкое турмы

Сын Гандзі засуджаны судом у Альлагабадзе на год цяжкое турмы і грашовы штраф у 200 рупіяў. Таму, што Гандзі (сын) адмовіўся ад уплаты грашовае кары, яму яшчэ дабавілі шэсьць месяцаў турмы. У сваім часе мы пісалі, што сын Гандзі і яго жонка былі арыштаваны 10 верасьня за ўдзел у выступленьні, зарганізаваным партыяй Кангрэсу ў Альлягабадзе.

ВАЙНА

Увага ўсяго сьвету зьвернута цяпер да вырашаючых падзеяў у Сталінградзе і на Каўказкім фронце. У той час, калі змаганьне за Сталінград ужо вырашана на карысьць нямецкага аружжа, на Каўказе нямецкая афэнзыва разгортваецца пасьпяхова далей. Як паведамляе Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, баі адбываюцца ўжо ў паўночнай частцы гораду. Ад 25 верасьня над камплексамі дамоў камуністычнае партыі павявае нямецкі баявы сьцяг. Баі і далей адзначаюцца надзвычайнай заўзятасьцю.

Нямецкая пяхота і сапёры мусяць прабіваць сабе дарогу праз руіны дамоў і кучы дымячыхся грузаў. Барацьба разыгрываецца на найбліжэйшай адлегласьці паадзіночнымі групамі. У гэтай барацьбе кожны салдат павінен самастойна выплаўняць баявыя заданьні. Гэта вымагае станоўкасьці, хуткай арыентацыі і ўважнасьці, бо з-за кожнага дому, з-за кожнай руіны сочыць вораг. Тэлефанічнае паразуменьне паміж паасобнымі групамі войск тут немагчыма; яны даюць знаць аб сваім прасоўваньні наперад сыгнальнымі выстраламі і другімі ўмоўнымі знакамі. Над горадам стаіць непраглядная хмара дыму. Нямецкія баявыя самалёты бязупынна ўмешваюцца ў баі, нішчачы гнёзды варожага супраціву. Заняты абшар гораду поўнасьцю ачышчаны ад ворага. Паводле апошніх паведамленьняў, у паўночнай частцы гораду здабыты новыя кварталы.

У паўночнай частцы Каўказу нямецкія і саюзьніцкія войскі пры падтрыманьні лятунства праламілі цэлы рад моцна вybудаваных варожых пазыцыяў. Акрамя таго здабыты ў жорсткіх баёх новыя вышынныя становішчы. Нямецкая пяхота, перамагаючы цяжка праходную мясцовасьць і заўзяты варожы супраціў, прасоўваецца бязупынна далей.

На Церакскім фронце пасьля жорсткіх баёў здабыты горад ПРЫШЫБСКАЯ. Лятунства ў далейшым бамбардавала прыбярэжныя парты. Асабліва жорсткія атакі праводзіліся на порт ТУАПСЭ. Тут у выніку трапна скінутых бомбаў згарэў вялікшы фрахтовы карабель, а цэлы рад гандлёвых і вартаўнічых караблёў цяжка пашкоджаны. Нямецкія баявыя самалёты рабілі зьніштажальныя налёты ў абшары ўтокаў Волгі перадусім у Астрахані. Зьнішчаны жалезнадарожныя спалучэньні і спалена некалькі цягнікоў з ваеннымі матарыяламі. На ўсход і захад ніжняй Волгі нішчыліся склады бэнзыны, прычым асабліва вялікія зьнішчэньні зроблены ў Саратаве. За час ад 15 да 28 верасьня зьбіта або зьнішчана на зямлі 990 савецкіх самалётаў, з іх 816 у паветраных баёх, 153 працілятунскай артылерыяй і войскамі, рэшта зьнішчана на зямлі.

У той час, калі на паўдзённым фронце адбываецца далейшы марш наперад і Сталінград знаходзіцца напярэдадні аканчальнага ўпадку, бальшавікі, каб адцягнуць нямецкую увагу, вядуць заўзятыя атакі на сярэднім адрэзку фронту. Але ўсе гэтыя атакі былі адбіты з вялікімі стратамі для ворага. На паўдзённы захад ад Ільменскага возера, а таксама на поўдзень ад Ладажскага возера ўзноўленыя атакі ворага адбіты ў жорсткіх баёх. Пры гэтым зьнішчана шмат савецкіх танкаў.

Асаблівыя посьпехі асягнулі нямецкія падводныя лодкі ў Атлянтыцкім акіяне. Як было павядомлена ў Надзвычайным Камунікаце, нямецкія падводныя лодкі амаль цалком зьнішчылі амэрыканскі вайсковы транспарт, прызначаны для Англіі. Яны затапілі пасьля цэлага раду атакаў 3 вялікія пасажырскія караблі разам на 47.000 БРТ. і адзін зьнішчальнік з канвою. 2 транспартныя караблі былі цяжка пашкоджаны тарпэдамі. У другіх марскіх абшарах Атлянтыку затоплена 12 караблёў на 57.000 БРТ. Такім чынам на працягу 4 дзён нямецкія падводныя лодкі затапілі 104.000 БРТ варожага караблеабыйма.

Нямецкія баявыя самалёты ў далейшым праводзілі налёты на ваенна важныя аб'екты ў паўдзённай і паўдзённа-ўсходняй Англіі. Асабліва жорсткія налёты праведзены на горад Іорк і графства Эссэкс, дзе пашкоджаны цэлы рад ваенных фабрык.

Галоўная кватэра савецкага камандаваньня ў Сталінградзе пад зямлёй

Амэрыканскія і ангельскія паведамленьні з Масквы, насуперач савецкім цьверджаньням аб пасьпяховым удзеле танкавых рэзэрваў у Сталінградзе, падкрэсьліваюць, што спробы савецкіх атак утрудняюцца праліўнымі дажджамі. Пры гэтым дадаецца, што палажэньне савецкага цывільнага насельніцтва, якое, пакінуўшы горад, хаваецца ў надбярэжных ярах і равох Волгі, з прычыны бязупыннай бамбардыроўкі штодзень пагаршаецца. Галоўная кватэра савецкага камандаваньня знаходзіцца глыбока пад зямлёй. Ангельскі карэспандэнт, які меў магчымасьць быць у гэтай кватэры, дзівіцца выгляду людзей, працуючых там. Яны маюць жахлівы выгляд. Ня маючы ані хвіліны супачынку, яны настолькі аслаблены, што ледзь трымаюцца на нагах.

Таксама «Правда» гаворыць, што ў гэтай падземнай крэпасьці пануе напружаная атмасфэра. Твары панурыя і ўстрывожаныя. Дыхаць цяжка. Запаліўшы запалку, яна ледзьве гарыць дзякуючы браку тлёну. І паміма ўсяго гэтага ў Маскве нічога больш ня могуць выдумаць, як толькі ўсё суровасьць палажэньня зацягваць да панурага канца.

Ужо савецкая прэса ня можа хваліцца паведамленьнямі з фронту, яе шпальты перапоўнены крыкам адчаю, кіраваным сыстэматычна да саюзьнікаў, каб надсылалі больш аружжа, каб хутчэй рабілі другі фронт. Толькі «Красная Звезда» снуе яшчэ тэорыю аб недапушчальнасьці далейшых перамог нямецкай арміі на расейскім абшары. Яна крычыць адно і тое: «Ня можа быць месца далейшаму адступленьню. Гэта была-б сьмерць для нашай краіны».

З гэтых абразоў ясна, што барацьба двух сьветаў, разгарэўшаяся за Сталінград, зьбліжаецца да вырашаючага канца.

Японскія падводныя лодкі ў Атлянтыцкім акіяне

У Атлянтыцкім акіяне дзеюць супольна з ваенна-марскім флотам Нямеччыны й Італіі таксама й японскія ваенныя караблі. У той час, як у Індыйскім акіяне нямецкі ваенна-марскі флот супрацоўнічае з японскім, цяпер у барацьбе з варожым заспасабляючым суднаходзтвам у Атлянтыцы выступаюць японскія падводныя лодкі. У гэтай новай постаці «бітвы на марох» прыгожы прыклад найбольш цеснага супрацоўніцтва дзяржаваў восі.

У барацьбе супроць брытанскага й амэрыканскага флоту Японія асягнула вялікія посьпехі, якія мелі й будуць мець вялізнае стратэгічнае значэньне. Страты, нанесеныя овpагу японскім ваенным флотам, надзвычай вялікія. Паводле паведамленьня імпэратарскае японскае Галоўнае Кватэры японскай ваенна-марской авіяцыяй і флотам затоплена 8 лінейных караблёў, у тым ліку 6 амэрыканскіх, 8 авіяносцаў, з іх 7 амэрыканскіх, 22 крэйсары, у тым ліку 14 амэрыканскіх. Акрамя таго, затоплена вялікая колькасьць зьнішчальнікаў, падводных лодак і розных іншых караблёў. Цяжка пашкоджаны 5 амэрыканскіх лінейных караблёў, 2 авіяносцы, 10 крэйсараў і 6 зьнішчальнікаў.

Індыя ў агні

Паводле паведамленьняў, якія надходзяць з Індыі, палажэньне там усьцяж загострываецца. Вызваленчы рух індусаў прыймае арганізаваныя формы. Асабліва пашыраюцца забастоўкі і сялянскія паўстаньні. Што датычыць забастовак, то англійцы асабліва імі незапакоены, бо многа тысяч спэцыялістаў пайшло на змаганьне за волю Індыі й пакінула заводы. Забастовачны рух перадусім ахапіў фабрыкі азбраеньня. Аб палажэньні на вёсцы можна судзіць з апублікаванага афіцыяльнага камунікату ў Бамбэі, паводле каторага наложаныя цяпер грашовыя штрафы на вёскі адной толькі правінцыі Бігар сягаюць агульнай сумы 1.170.900 рупіяў (каля мільёна марак!) Да гэтага часу ўплочана ўсяго толькі 50.000 рупіяў. Другі ўрадовы камунікат паведамляе аб катастрофе цягніка ў правінцыі Бігар. Паліцыя правяла масавыя арышты і заявіла, што заложнікі будуць толькі тады выпушчаны, калі будуць выяўлены вінноўнікі катастрофы.

У вапошніх днях у Бамбэі дайшло да новых забурэньняў. Забіты ўрадовец паліцыі, каторы хацеў вырваць у сабраўшыхся перад урадовым будынкам дэманстрантаў транспарант з напісам: «Далоў ангельцаў!». У другім квартале гораду паліцыя страляла ў групу студэнтаў, якая грамадзілася на тратуары, каб выпусьціць арыштаванага. Два студэнты забіты.

У ваколіцах Калькуты перарэзаны ізноў тэлеграфныя правады, якія толькі два дні таму былі папраўлены. На ўсіх жалезнадарожных лініях рух адбываецца з перарывамі, бо паўстанцы псуюць сыгнальныя прыспасабленьні. Недалёка ад Калькуты сяляне напалі на двор, які належаў ангeлійцам.

Прэса падае непрарыўны ланцуг выпадкаў сабатажу і гвалту, якія ўжо ня маюць лякальнага характару, як перад гэтым, а зьяўляюцца доказам шырокага масавага руху, ахапіўшага ўсе куткі вялікай індыйскай краіны. Ангельцы не ашчаджаюць ні дабра, ні крыві індускага народу, які што раз мацней заяўляе сваю волю да самастойнасьці.

Каб здушыць разгарэўшаеся полымя рэвалюцыі, брытанскае ваеннае камандаваньне гоніць прымусова індусаў на ваенныя работы, праводзіць масавыя штрафы і адкрыта страляе ў дэманстрантаў.

Так, салдаты і паліцыя атрымалі афіцыяльны загад карыстаць з аружжа ў кожным выпадку, калі гэта патрэбна. Ахвяры тэрору растуць з дня на дзень.

Аднак, паміма арыштаў, растралаў і ўсіх жорсткіх мерапрыемстваў брытанцаў, паўстаньне расьце. Ужо відна, што пакуль у Індыі будуць аставацца ангельцы, аб супакоі ў краі ня можа быць і мовы.

Акты дзяржаўнага сабатажу перадусім скіраваны на сувязь і транспарт.

У Бамбэі студэнтамі, хаваўшымі двух сваіх сябраў, згінуўшых ад куляў паліцыі, кінжаламі былі забіты чатыры паліцыянты. У Мінапур 5.000 узброены натоўп напаў на паліцэйскі будынак. Інспэктар паліцыі забіты. Лічба ахвяраў атакуючых да ведама не пададзена.

Лічба грашовых штрафаў паднята да дзівачна вялікіх разьмераў. Забіта некалькі ўрадоўцаў, заданьнем якіх было сьцягваць гэтыя сумы.

У тым-жа Бамбэю арыштавана 27 чалавек у часе параду нацыянальнага кангрэсу. У вадным горадзе правінцыі Бэнгалі падчас разгону дэманстрантаў паліцыяй паранены чатыры дэпутаты Кангрэсу.

У Лінкоў арыштаваны школьны інспэктар і чатыры далейшыя асобы пры пашыраньні антыангельскіх лістовак. Праведзены шырокія арышты сярод студэнтаў у правінцыі Райкот. Вышэйшыя школы ў некаторых правінцыях зачынены з тае прычыны, што моладзь гэтых школ прымае актыўны ўдзел у антыбрытанскім выступленьні.

У паўночнай частцы Сталінграду

Як паведамляе Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, нямецкія штурмовыя войскі ўжо пранікі ў паўночную частку Сталінграду. У баёх угрупаваньні войскаў скутковна падтрымлівае лятунская артылерыя і штурмовыя батарэі.

Лятунства памагае нямецкім войскам пранікаць у блёкі дамоў, скідаючы бомбы на бункры й варожыя артылерыйскія становішчы. Шмат батарэяў пасьля бамбардыроўкі спыніла агонь. У прыземных палётах нямецкія баявыя самалёты прычынілі ворагу вялікія страты ў зброі і самаходах. Нямецкія й харвацкія эскадры ганчакоў пануюць над паветраным абшарам Сталінграду.

З УСЯГО СЬВЕТУ

27-га верасьня ў памяшчэньні Сафійскай Акадэміі Мастацтва была адчынена антыбальшавіцкая выстаўка, зарганізаваная баўгарскім Антыкамінтэрнаўскім Камітэтам супольна з нямецкім Антыкамінтэрнам. Выстаўку адкрыў міністар унутраных справаў Габроўскі.

—0—

У вагоне другое клясы, ехаўшага ў Бамбэй, узарвалася бомба, якая цалком зьнішчыла часьць цягніка. У выніку ўзрыву 24 забітыя й 130 раненых.

—0—

Выступленьні брытанскіх вайсковых супроць цывільнага насельніцтва ў Эгіпце змусілі эгіпецкую паліцыю выдаць цэлы рад распараджэньняў, агранічваючых продаж гарэлкі.

—0—

Згодна з загадам камісара па жыдоўскаму пытаньню, ад 29-га верасьня ў Баўгарыі ўведзены спэцыяльныя адзнакі для жыдоў — яны носяць нашытую на вопратцы зорку Давіда.

—0—

На працягу 27 месяцаў вайны ў Паўночнай Афрыцы пала 2833 італьянскія рабочыя. 2707 з іх былі змабілізаваны франтавікі.

—0—

Усе вінаробы ў Алжыры, якія мелі ўраджай вінаграду звыш 200 гэталітраў, мусяць сёлета, як і ў мінулым годзе, здаваць часьці ураджаю. Віно, перароблене на алькаголь, будзе ўжывацца замест бэнзыны для матораў.

—0—

Як паведамляюць з Рыо дэ Жанэйро, ад уступленьня Бразыліі ў вайну, гэта значыць, на працягу месяца арыштавана там звыш 10.000 чужаземцаў. Сярод арыштаваных шмат немцаў і італьянцаў.

—0—

Фюрэр прыняў у сваёй Галоўнай Кватэры прафэсара Мігаі Антонэску, заступніка румынскага міністарпрэзыдэнта. Фюрэр і Антонэску правялі важныя палітычныя гутаркі.

—0—

Брытанскі ўрад ня мае замеру звольніць з турмы Гандзі й іншых правадыроў партыі Кангрэсу. Гэтак было павядомлена ў індускім парляманце на запытаньне аднаго з паслоў.

—0—

Апошнімі днямі ў Ерусаліме ўзьніклі пасьля даўжэйшага перапынку, паважныя разрухі. Паміж арабамі і брытанскімі вайсковымі аддзеламі завязаліся крывавыя сутычкі.

Аўтакефалія Беларускае Царквы пастаноўлена Саборам

30 жніўня ў нядзелю па паўдні Менск перажыў вялікую гістарычную рэлігійную ўрачыстасьць. У гэты дзень у Мітрапалітальнай Манастырскай Царкве адбылося ўрачыстае адчыненьне Сабору Беларускае Праваслаўнае Царквы. Сабор адчыніў Найасьвяшчэньнейшы Архіяпіскап Філафей, які зьвярнуўся да прысутных з наступнай прамовай:

«Сяньня мы, тут сабраныя на Сьвяты Сабор Беларускае Праваслаўнае Царквы, нявязваем лучнасьць з найпрыгажэйшымі ў гісторыі Беларусі часамі XIII, XIV і XV стагодзьдзяў. Гэта былі часы вялікае славы й росквіту Беларусі й прыгожыя часы развою Беларускае Царквы. Тады ўжо былі паложаны фундаманты для яе аўтакефальнасьці, для яе незалежнасьці. Ад таго часу мінула многа год, а Беларускі Народ і Праваслаўная Царква многа перажылі розных няшчасьцяў, крыўдаў, паніжэньня. Усё-ж, аднак, Бог Усявышні не пакідаў нашага Народу й зноў даў яму магчымасьць арганізаваньня свайго жыцьця рэлігійнага, культурнага й гаспадарчага. Дзякуючы непераможнай Нямецкай Арміі Беларусь вызвалена з-пад бальшавіцкае няволі й пачынае новае жыцьцё. Мы сюды сабраліся, каб радзіць над справамі нашае Сьвятое Праваслаўнае Царквы, над арганізацыяй ейнае працы. Памолімся-ж тады, каб Усявышні благаславіў нас і нашую працу».

Пасьля агульнае малітвы заступнік мітрапаліта архіяпіскап Магілеўскі й Мсьціслаўскі Філафей у асысьце япіскапаў Віцебскага й Полацкага Апанаса, і Смаленскага й Бранскага Сьцяпана пачаў нарады Сабору. Па ўканстытуаваньні Прэзыдыўму Сабору й адчытаньні ліста мітрапаліта Панцеляймона, які асабіста ня мог прыбыць на Сабор, а ў якім ён даручыў скліканьне і кіраваньне Саборам архіяпіскапу Філафею, апошні зрабіў даклад аб працы над арганізацыяй Беларускае Праваслаўнае Царквы, якая пачалася ў 1941 г. на асновах аўтакефальнасьці, парадак Сабору й ягоную мэту—выявіць волю найвышэйшых гіерарахаў, прадстаўнікоў духавенства й вернікаў, якой павінна быць Беларуская Праваслаўная Царква. Пасьля дакладу была прынята тэлеграма да Правадыра Нямеччыны Адольфа Гітлера з падзякай за вызваленьне з бальшавіцкае няволі й выбрана дэлегацыя да ген. камісара Беларусі, каб падзякаваць за тыя магчымасьці працы для Беларускае Царквы, якія яна цяпер мае. Пасьля быў прачытаны шэраг прывітаньняў Сабору ад розных беларускіх установаў і арганізацыяў, а між іншым ад беларусаў Смаленшчыны. Гэтым закончыўся першы дзень абрадаў Сабору.

На другі дзень у панядзелак раніцай былі прачытаны два рэфэраты: а. Балая на тэму «Царкоўна-кананічныя асновы аўтакефаліі» й а. Кушняра «Справа аўтакефаліі ў Беларусі», у якім было падчыркнута, што ўжо ў XIII, XIV і XV стагодзьдзях Праваслаўная Царква Беларусі была незалежнай аўтакефальнай.

Пасьля паўдня ў наступныя дні быў разгляданы праект Статуту Беларускае Праваслаўнае Аўтакефальнае Царквы. Праект гэты як і ўсю падрыхтоўчую працу да Сабору падрыхтавала Прадсаборная Камісія ў складзе аа. Лапіцкага, Балая, Кушняра, Сэўбы й сп. сп. Сьвірыда, Арэхва і Касяка.

У аснову праекту Статуту былі паложаныя прынцыпы: 1) што Беларуская Праваслаўная Царква зьяўляецца незалежнай і роўнай усім іншым праваслаўным цэрквам і 2) што ў ёй павінны быць беларускія нацыянальныя асновы. Мовай багаслужэбнай зьяўляецца царкоўна-славянская, а мовай царкоўных казаньняў, навучаньня рэлігіі, царкоўнага ўрадаваньня павінна быць мова беларуская. Статут прадбачыць рады пры мітрапаліце, япіскапах, благачынных і пры настаяцелях прыходаў. У працы царкоўнай ён прадбачыць не кансысторскую сыстэму, а сыстэму выбраных управаў г. зн., што сяброў кансысторыі назначаюць не япіскапы, а яны выбіраюцца прадбачанымі радамі й тэлькі.

Пасьля дыскусыяў Статут Беларускае Праваслаўнае Аўтакефальнае Царквы быў прыняты 2 верасьня 1942 г. Адначасна была прынята пастанова аб поўнай незалежнасьці, аўтакефальнасьці Беларускае Праваслаўнае Царквы.

Гэткім чынам Беларуская Праваслаўная Царква сталася незалежнай, парвала ўсялякую лучнасьць з Масквой і ўзыходзе на сапраўды рэлігійны, беларускі шлях. Дзень 2.IX.1942 г., у якім была абвешчана аўтакефалія Беларускае Праваслаўнае Царквы, пяройдзе ў гісторыю Беларусі, як адзін з найвялікшых гістарычных дзён.

Граматы для галоў іншых праваслаўных Цэркваў.

Прыняўшы пастанову аб аўтакефаліі Беларускае Праваслаўнае Царквы, Усебеларускі Праваслаўны Сабор пастанавіў выслаць граматы аб прыняцьці Сьвятое Беларускае Праваслаўнае Аўтакефальнае Царквы, як роднае сястры, у сям'ю Праваслаўных Цэркваў да наступных галоў аўтакефальных цэркваў: Усяленскага патрыярха Канстантынапольскага, Румынскага Патрыярха, Сэрбскага патрыярха, галавы багарскае аўтакефальнае царквы, галавы Грэцкае царквы, галавы аўтакефальнае царквы ў Гэнэральнай Губэрніі.

З беларускага жыцьця

Забэйда-Суміцкі ў Беластоку

Беларускі сьпявак Міхась Забэйда-Суміцкі праездам у Менск затрымаўся ў Беластоку. На станцыі сьпевака спаткалі з кветкамі прадстаўнікі беларускага грамадзянства ў Беластоку. Пасьля канцэртаў у Менску М. Забэйда-Суміцкі прыедзе ў Беласток, дзе 9-га кастрычніка будзе сьпяваць для беларусоў у гарадзкім кінатэатры.

Чытальня ў Менску

Пры Беларускай Нацыянальнай Самапомачы ў Менску адчынена чытальня. Пры чытальні ёсьць таксама бібліятэка, шахматы, шашкі, а таксама газэты й часапісы. Пры бібліятэцы-чытальні арганізуецца Драматычны Гурток.

Арганізацыя Беларускае Бібліятэкі

Пры Беларускім Камітэце ў Беластоку арганізуецца беларуская бібліятэка. Беларускі Камітэт зьвяртаецца да ўсіх беларусаў, якія маюць беларускія кнігі, прыйсьці з помачу, ахвяроўваючы іх у бібліятэку. Кніжкі прыймаюцца штодня.

Др. Ермачэнка ў Вільні

У мінулым тыдні праездам праз Вільню адведаў Беларускі Нацыянальны Камітэт старшыня Беларускае Народнае Самапомачы, першы гэнэральны радца пры гэнэральным Камісары Беларусі, спадар д-р Ермачэнка. Спадару д-ру Ермачэнцы было прадстаўлена палажэньне беларусаў у гэнэральным камісарыяце Літвы. Спадар д-р Ермачэнка абяцаў сваю апеку.

„Беларускі студэнт“

Пад гэткім назовам выйшаў нумар першага студэнцкага часапісу — органу студэнцкай сэкцыі пры Бел. Камітэце Самапомачы ў Нямеччыне. Выданьне на правох рукапісу, Бэрлін 1942, б. 16, цана 0,50 фэнігаў. Зьмест нумару: Роля студэнта ў грамадзкім жыцьці, Сіла роднага слова, Шляхам Скарыны, вершы, жарты й г. д. Далейшае выданьне часапісу, як падчырквае рэдакцыйная калегія, залежыць ад збору матарыяльных сродкаў.

Старшынёй студэнцкае сэкцыі ёсьць В. Жукоўская, сакратаром О. Грынкевіч. Новаму часапісу жадаем развою.

Зло — не заўсёды зло.

Цэлае лета вісеў Жолуд на старым дубе.

Невядома, як далей, а пакуль ён быў малы, вялікага гора зазнаць яму ня прышлося. Праўда, на яго тады ніхто не зварачаў і ўвагі: як-бы яго і на сьвеце ня было. Толькі сонейка, выглянуўшы з-за лесу, узіралася на яго і пеставала сваім цяплом, бы тая маці.

А калі, бывала, яно прыпякала надта горача — любоў часта пераходзіць свае граніцы — маленькі Жалудок хаваўся ў цяньку густых лістоў, як пан пад парасонам, і яму заўсёды было добра.

Так і вісеў ён, ні для каго няпрыкметны.

Але-ж, урэшце, вісець яму абрыдла.

Яно такі і праўда: як-бы там ні было добра, але калі гэтае дабро цэлы век астаецца бяз усялякай зьмены, то яно лёгка перастае быць дабром. Гэтак было і з Жалудом: захацелася яму другога жыцьця, так і цягнула яго саскочыць з галіны і пакачацца на мяккай зямлі. Ня раз ён ужо парываўся зрабіць гэта.

Сказаўшы праўду, трохі з ветру гарыць сьвет. Бывала, чуць што ўзыйдзе сонца, гэты жартаўнік і штукар-Вецер зараз і падкрадаецца, але так, каб ня чуў стары дуб, і пачне баламуціць дубовых сынкоў. Што казаў Жолуд — ня ведаю.

Болей сьмелы Вецер гаварыў грамчэй, і вось што раз шаптаў ён Жолуду:

—Дурны ты! Я пражыў на сьвеце болей вякоў, як лістоў на гэтым дубе, і кажу табе: раз ў цябе ёсьць сіла, ты заўсёды знойдзеш спосаб жыць на сьвеце і ты праб'еш сабе дарогу — што жывое, жывым і застанецца.

А стары дуб тымчасам гаварыў так:

—Сынок! Патрывай яшчэ трошкі, падрасьці, уздужай. О! Ты яшчэ ня ведаеш, як цяжка жыць на сьвеце. Паслухай мяне, старога.

—Ведама, бацька,—ціхенька шаптаў Жолуд на намову Ветра.

І трэба-ж было, каб гэту гутарку пачула сьвіньня. Раз, ужо зусім пад восень, Жолуд убачыў, як пад дуб, рохкаючы, трушком падбегла лапавухая асоба.

Угледзіўшыся добра, Жолуд абамлеў: на зямлі ляжала шмат такіх-жа, як і ён Жалудоў, а сьвіньня хрумстала іх бяз усялякай літасьці. На тое-ж яна і сьвіньня.

З вялікага страху бедны Жолуд задрыжаў, вылузаўся з місачкі і ўпаў на зямлю ў двух кроках ад сьвіньні. Але ўпаў ён якраз у тую ямiну, што вырыла сьвіньня сваім доўгім лычам.

І вось што выйшла: сьвіньня хацела паесьці Жалуды і памагла вырасьці аднаму Жолуду, вырыўшы яму пасьцельку. Жолуд на другі год прарос і стаў дубком, а сьвіньню людзі закалолі і яна стала мясам.

СТАЛІН і АСЁЛ

(амаль ня казка)

Можа хто і чуў ужо гэтую казку. Але шмат такіх знойдзецца, што і ня чулі. Ды казкі ня раз гавораць. А кожны раз яна цікавая, дый нешта ў ёй дадасца. Гэта, урэшце, казка нядаўнага складу.

Як быў Чэрчыль у Маскве, то ён разам з амэрыканскімі гэнэраламі прасіў Сталіна паказаць савецкія пазыцыі, каб на свае вочы пераканацца, як доўга прадзяржыцца «непераможная» чырвоная армія. Сталіну было нават даспадобы пахваліцца шматлікім сваім войскам. Доўга ня думаючы, селі яны ў машыны ды паехалі аглядаць пазыцыю. На дарозе здарылася ім праяжджаць праз мост на рэчцы, на каторым стаяў асёл. Як яны ня трубілі, а асёл упёрся — і хоць ты што. Памахвае толькі хвастом і з дарогі зыйсьці ня хоча. Чэрчыль, зьнэрваваны ўпартасьцю асла, пастанавіў, урэшце, яго правучыць. Вылез ён з самаходу, падыйшоў да асла і пачаў яму, як мёдам, мазаць: «Вы, кажа, зьяўляецеся прадстаўніком усяе інтэлігентнае жывёлы, самым мілым для нас стварэньнем, прыкладам мудрасьці. Вы павінны зразумець, што затрымліваеце вялікіх людзей у выкананьні сваей гістарычнай місіі, у даную хвіліну вы толькі памагаеце ворагу...» І доўга яшчэ гаварыў Чэрчыль. А гаварыць гэты панок умеў, бо гэтым толькі і займаўся. Аж спацеў. Зьняў ён аж капялюш з галавы. А з боку выглядала, як-бы ён просіць нешта у савецкага асла... Але асёл як стаяў, так і стаяў. Злосьць узяла аднаго амэрыканскага гэнэрала. — Пусьці мяне!—крыкнуў ён Чэрчылю, падбегшы з пугай.

— Я хутка распраўлюся з гэтым быдлам! І пачаў ён акладаць асла бізуном. Асёл уздрыгнуў, як-бы яго муха ўкусіла, і далей упарта стаяў.

— Стой! — гукнуў Сталін, выймаючы люльку з зубоў. — Тут боем нічога ня зробіш. Тут трэба па тэорыі.

Ён вылез з машыны, падыйшоў да асла й шапнуў яму нешта на вуха. Як ні сарвецца асёл, як ні пабяжыць, задраўшы хвост.

— А, каб цябе! — падумаў Чэрчыль. — Дык ты сапраўды вялікі чалавек. Адзін столькі гаварыў, другі столькі біў, а асёл і вухам не павёў. А гэты не пасьпеў шапнуць, як па асьле толькі пыл закурэў.

Паехалі Чэрчыль, Сталін і амэрыканскія гэнэралы далей. А іх цікавасьць разьбірае. Што гэта мог сказаць ён на вуха аслу Сталін?

І вось на ўрачыстым абедзе ў Маскве Чэрчыль і спытаўся далікатна Сталіна.

— Вы, пэўне, моц надзвычайную маеце, калі вас аслы слухаюць.

— Што вы! Што вы! — усьміхнуўся Сталін.

Я проста сказаў яму, што як ён ня зыйдзе з маста, дык я яго ў калгас запішу.

Запісаў: ШЭРШАНЬ.

Адраджэнскі рух у Горадзеншчыне

(Працяг).

Палякі занялі Горадню ў красавіку 1919 году. Перад гэтым яны адбілі ад бальшавікоў Ліду й Вільню, так, што Горадня аказалася акружанай імі з усіх бакоў. Беларускі гарнізон астаўся ў горадзе, толькі частка яго, пераправіўшыся каля Друскенікаў на той бок Нёману, адыйшла ў Літву. Ёсьць гістарычна ня спраўджаная вэрсыя, што яшчэ да таго паміж польскім камандаваньнем з аднаго боку й Цэнтральнай Радай Горадзеншчыны й групай афіцэраў беларускага гарнізону Горадні з другога боку было падпісана ў гэтай справе нейкае пагадненьне.

На пачатку адносіны паміж палякамі й беларусамі ўкладываліся зусім прыязна, так што рабілася ўражаньне, быццам пагадненьне сапраўды існуе. Беларусы й надалей мелі сваю вайсковую камандантуру, выстаўлялі гарнізонныя варты й патрулявалі горад. Аднак, такі стан ня трываў доўга. Хутка беларускія паланафільны атрымалі магчымасьць пераканацца ў шчырасьці «польскае прыязьні» да «братняга беларускага народу». Як толькі палякі атрымалі ў Горадні лічбовую перавагу, адносіны пачалі псавацца. З благой прынцыповай справы вырас паважны канфлікт, у выніку якога аддзелы беларускага гарнізону Горадні былі палякамі разброены.

Гэтае разбраеньне адбывалася ў той самы мамэнт, калі Цэнтральная Беларуская Рада Горадзеншчыны «пасьпяхова» разьвівала «дыпляматычныя зносіны» з польскім урадам. Як толькі палякі занялі Горадню, Рада выслала ў Варшаву сваю дэлегацыю на чале з П. Аляксюком, які пасьля павароту заявіў прадстаўнікам прэсы, што «адносіны з Польшчай укладываюцца добрасуседзка», што як толькі палякі займуць Менск, будзе магчымасьць склiканьня там Рады Беларускай Народнай Рэспублікі, а тымчасам ён бярэ на сябе ініцыятыву зарганізаваць беларускі зьезд з цэлай Заходняй Беларусі.

У той-жа самы дзень, калі ў Вільні адчыніўся гэты зьезд, у Горадні адбывалася разбраеньне беларускага гарнізону.

Калі віленскі зьезд утварыў Цэнтральную Беларускую Раду Віленшчыны й Горадзеншчыны, Горадзенская Рада сталася ўжо непатрэбнай. Яна пачала паступова заміраць, а цэнтр «польскай арыентацыі» пернёсься ў Вільню.

Затое ў Горадзеншчыне ўзьняўся сільны антыпольскі рух, які ўзначальвала партыя беларускіх рэвалюцыйных сацыялістаў. Сюды пераехаў адзін з лідэраў гэтае партыі Тамаш Грыб і тут пачала выдавацца іхняя газэта «Родны Край». Эсэраўская ідэалёгія, скрайня нацыяналістычная і разам радыкальна-сацыяльная, знайшла на горадзенскім грунце шмат прыхільнікаў, і ад гэтага часу Горадня сталася адным з мацнейшых цэнтраў гэтага руху.

Усе беларускія арганізацыі далей разгортвалі сваю працу й няўхільна стаялі на становішчы беларускай незалежнасьці, пры кожнай нагодзе пратэстуючы супроць «вцеленя» Горадзеншчыны ў склад Польшчы. Усё гэта вельмі трывожыла польскую адміністрацыю й усялякія паляніза-тарскія арганізацыі тыпу «Стражы Крэсовэй». Усьлед за разбраеньнем беларускага гарнізону пачалася пляновая і сыстэматычная кампанія супроць беларусоў. Беларускую школу выкінуліз яе памешканьня ў значна горшае й цеснае, Сялян-Беларускую школу выкінулі з яе памешканьне запячатана, Сувязь Культурна-Нацыянальнага Адраджэньня Беларусі, Культурна-Прасьветнае Т-ва «Бацькаўшчына», «Беларуская Хата», Беларуская Управа й чарга іншых беларускіх арганізацый была пастаўлена ў такія ўмовы, што яны павінны былі ліквідавацца.

Усе беларускія газэты перасталі выходзіць, хутка спыніўся й новазаложаны «Родны Край», а галоўны рэдактар яго Т. Грыб пасаджаны ў вастрог. Пачаліся вобыскі й арышты беларускіх нацыянальных дзеячаў і актывістаў. Не ўсьцярогся ад ганеньня й праваслаўны архіяпіскап Горадзенскі й Берасьцейскі Уладзімер, які быў прыхільнікам беларускага руху, а гэтак сама й ксёндз Грынкевіч, ня гледзячы на тое, што пасьля вайны ня прыймаў актыўнага ўдзелу ў руху, суцэльна аддаўшыся душпастырскай дзейнасьці ў школах.

Беларусы стойка бараніліся. Замест зачыненых пляцовак паўставалі новыя. Праца разгортывалася ўсьцяж на новыя асяродкі грамадзкага жыцьця. Так паўстаў Вучыцельскі Хаўрус, які зарганізаваў усё вучыцельства Горадзеншчыны, вёў сярод яго ўзгадаваўчую працу й бараніў справу беларускага школьніцтва.

Арганізацыяй гаспадарчага жыцьця заняўся Саюз Беларускіх Капэратываў на чале з Сяргеем Баранам. Але й тут польскія шавіністы стаўлялі ўсялякія перашкоды. Энэргічна праводзіла змаганьне з польскім засільлем Грамада Беларускае Моладзі.

Такі стан бязупыннай барацьбы за захаваньне нашага стану ўладаньня трываў аж да першай бальшавіцкай інвазіі ў 1920 годзе.

(Працяг будзе)

Ул. КРЫНСКІ.

Налёты на Астрахань

Як паведамляе Найвышэйшае Камандаваньне Арміі, эскадры нямецкіх баявых самалётаў ізноў праводзілі цяжкія атакі бальшавіцкіх жалезных дарог у раёне ўтоку Волгі і на поўнач ад Сталінграду. Яны прабіліся далёка ў тылавы абшар ворага й бамбардавалі ўзьбярэжжа Каспійскага мора ўздоўж заспасабляючае дарогі ад Астрахані да Кічляру. Жалезная дарога ў выніку бамбардыроўкі зьнішчана ў многіх мейсцах. На жалезнадарожнай лініі Іловлінская—Камышын спалены ад скінутых бомбаў два цягнікі, наладаваныя ваенным матарыялам. Шэсьць транспартных цягнікоў пасьля цяжкіх пападаньняў пашкоджаны й стаяць у чыстым полі.

Францускі гэнэрал-губэрнатар астаецца на Мадагаскары

Пасьля ўпадку Таннарыво. Францыя арганізуе супраціў. Брытанскае ваеннае права ў Мадагаскарскай сталіцы.

Упадак сталіцы Таннарыво цяпер пацьвярджаецца і з Вішы. Там апублікована тэлеграма францускага гэнэрал-губэрнатара на Мадагаскары, у якой паведамляецца аб пранікненьні ў Таннарыво брытанскіх войскаў, лікам і збраяй значна пераважаючых францускія сілы. Ня гледзячы на гэта, абаронцы заўзята супраціўляліся. Як паведаміў францускі міністар інфармацыі Марыон, францускі гэнэрал-губэрнатар з сваім штабам адступіў у горы, каб там арганізаваць адпор супроць брытанскіх наезьнікаў. Францускі ўрад у Вішы пастанавіў пакінуць свайго гэнэрал-губэрнатара на Мадагаскары, каб паказаць волю Францыі да змаганьня супроць англійскага нападу.

Англійцы, паведамляючы аб здабыцьці Таннарыво, падаюць, што брытанскія ўсходня-афрыканскія войскі, падтрымліваныя артылерыяй і паўдзённа-афрыканскімі танкамі, увайшлі ў горад. Акрамя таго брытанцамі заняты горад на паўночна-ўсходнім пабярэжжы Мадагаскару Антаналя. У Таннарыво ўведзена ваеннае права.

Паводка ў Кітаі

Агенцтва Рэйтэр паведамляе, што ў часе паводкі Жоўтай Ракі затанула 3.000 кітайцаў, а 40.000 засталося бяз даху над галавой. Паводка зьнішчыла палявыя зборы. Пагражае голад. Шкоды аблічваюцца на 150 мільёнаў марак.

Другі фронт ляжыць на Атлянтыку

На працягу толькі некалькіх дзён посьпехі нямецкіх падводных лодак узбагаціліся яшчэ новымі надзвычайнымі паведамленьнямі. Пасьля таго, як у суботу было падана аб затапленьні 100.000 БРТ, а ў нядзелю 270.000 БРТ, ізноў павядомлена аб страце варожага танажу ў 125.000 БРТ. Такім чынам, на працягу якіх-небудзь 6 дзён пушчана на дно мора поў мільёна БРТ. З папярэдніх надзвычайных паведамленьняў выходзіць, што брытанцы пасьля дзьвюх апошніх катасрофаў на Ледавітым акіяне, прабавалі за ўсялякую цану вярнуць у Англію рэшткі разьбітых караванаў, якія не змаглі ўцячы ў паўночныя савецкія парты. Агульна вядома, як нязвычайна важны для іх кожны карабель. Вялізарныя выдаткі, якіх вымагае канвой гандлёвых караблёў, значна перавышаючы сабой лік самых гандлёвых караблёў, выразна гавораць аб высілках брытанскага й амэрыканскага флоту. Ім нялёгка выправіць караван у небясьпечную марскую дарогу, дзе на кожным кроку падсьцерагаюць нямецкія падводныя лодкі. Гэта «сьмяротны шлях».

Калі сягоньня англійскае адміралцейства прабуе паменшыць жорсткія ўдары, якія нанесены англійска-амэрыканскаму флоту ў Ледавітым акіяне і прадставіць іх накшталт перамогі ў Дзюнкірхэн і Д'епп, дык гэтая хлусьня запярэчваецца нават самой англійскай прэсай. Калі нямецкія паведамленьні «пераўвялічваюць», дык чаму-ж зьбянтэжаны Чэрчыль заяўляе з жалем, што «без караблёў мы (г. зн. англійцы) ня можам жыць!» Насуперач усім ашуканчым паведамленьням англійскіх і амэрыканскіх установаў англійская кансэрватыўная прэса даказвае, што палажэньне гандлёвага флоту як раней, так і цяпер нязвычайна крытычнае, бо Нямеччына ў стане павялічваць бязупынна страты Англіі й ЗША.

У залежнасьці ад гэтага пацерпяць перадусім Саветы, бо аб помачы ім ня можа быць мовы, пакуль палажэньне на моры не паправіцца. Англія — гэтая марская магутнасьць — ня зможа ніякім чынам прадпрыняць адцяжваючай афэнзывы. Такім чынам, Саветы апынуліся ў бязвыхадным палажэньні. «Дэйлі» Мэйль» прабуе даказаць, што дасюль гэткай магчымасьці ня было, а ведамы лёнданскі гаспадарскі часапіс «Эканаміст» у такім-жа духу піша, што транспарт зьяўляецца «найважнейшай перашкодай для стратэгічных плянаў саюзьнікаў».

Гэта вынік недахопу танажу, дзякуючы якому саюзьнікі маглі-б выступіць з усімі сваімі сіламі на фронце. Ясна й выразна сьцьверджана, якія вялізарныя стратэгічныя заданьні вырашаюць нямецкія падводныя лодкі.

У той час, калі англійцы й амэрыканцы штодня гавораць аб другім фронце, у сутнасьці нямецкія падводны лодкі яго даўно ўжо адкрылі ў Атлянтыцкім акіяне. Вайна падводных лодак прадстаўляе сабой контрафэнзыву супроць усіх плянаў другога фронту. Яна здушвае ўсе жыцьцёвыя й ваенныя сілы ворага. Другі фронт ляжыць у Атлянтыцкім акіяне, і вядуць яго нямецкія падводныя лодкі.

Палова ўсіх брытанскіх вэрфяў занята рамонтам

Як паведамляе «Таймс», трэці англійскі марскі лёрд Уатэ-Уалькэр у прамове па радыё прабаваў высьвятліць амэрыканцам, чаму брытанскія вэрфі гэтак мала прадукуюць, менш чым гэтага хацелі-б у Нью-Йорку. Як аказваецца, палова гэтых вэрфяў занята рамонтам ваенных і гандлёвыч караблёў. За час вайны трэба было правесьці 23.000 рамонтаў ваенных караблёў. Адначасна трэба было раманта-ваць 35.000 гандлёвых караблёў на 140 мільёнаў БРТ. Англійскія вэрфі ня могуць справіцца з рамонтам. А што ўжо казаць аб будове новых караблёў!..

* *
*

Адстагнаў, адмаліўся, адплакаў
за усё беларускі народ.
Хоць жыцьцё ня цьвіце яшчэ маем,
але чую — зьвініць веснаход.

Над палямі вясковых ваколіц
сонцавее наш рух малады...
І так люба у песьнях сваволіць,
калі верай мацнеюць браты.

М. М.

АЛЕСЬ КАХАНОЎСКІ

Асеньні вецер

Верасьнёвы месяц праз вецьце
ўпадзе ўночы праз шыбы вакон...
А у лісьцях лявоніць вецер,
навявае мне ціхі сон.

Мне так добра, мне так суцішна
І ня хочацца спаць зусім.
Так прыемна восеньню пышнай
У раздум'і плыць веснавым.

Лёгкагрывы асеньні вецер
калыханку ў лісьцях пяе
аб адцьвіўшым прыгожым леце,
у палёх адзьвінеўшай красе.

Верасьнёвы халодны месяц
Серабрыцца праз хмараў дым...
І, здаецца, у сінь паднябесься
Сам плывеш бязупынна з ім.

В. КАЛАСОЎСКІ

НАПЕРАД!

Сьмела наперад!
Праз гора й цярпеньне
Сьмела ідзі з агнём надзей!
Для шчасьця будучых пакаленьняў,
для зьдзейсьненьня сьвятых ідэй.
Сьмела, браты!
Хай злуецца бура,
хай пяруны ў бязьсільнай злосьці
грымяць,
хай віхор пяе панура...
Сьмялей!
Ці нас стрымае хтось?
Сьмялей!
Замоўкне буры песьня —
Ужо ўсходзіць сонца лепшых дзён
І шчасьце краскай на прадвесьні цьвіце.
Дык сьмялей!
Пакіньце сон!

Выразкі з газэт

На працягу шмат гадоў, карыстаючыся ненармальнымі палітычнымі варункамі, варшаўскія і маскоўскія агенты ў сутенах, не зважаючы на словы Сьв. Пісаньня, на прынцып гуманітарны, урэшце, на прыроднае права беларускага народу дэнацыяналізавалі беларускі народ. На працягу ўсяго часу яны ня «ўмелі» высьніць беларусу вернага паняцьця каталіцтва і праваслаўя, а створанае паняцьце «польскай» і «рускай» веры служыла ім, як аружжа, да нішчэньня беларускага народу. Каб ня быць пустаслоўным, прывяду прыклад, каторы ясна абрысуе створанае паняцьце веры ў беларускім народзе. — У 1937 г., калі ўбачыла адна тэрцыярка ў мяне беларускі маліцьвенік «Голас Душы», з зьдзіўленьнем вылупіла вочы і крыкнула: — «Ах, Езус Мар'я! што-ж ты грашыш Богу, якжа гэта можна маліцца папросту?!» — Гэтакіх духовых калек у нас сяньня што раз менш і ёсьць падстава думаць, што ў будучыні іх ня будзе.

(«Белар. Голас»).

Сьметнік і... прамысловасьць

«Што-ж супольнага мае сьметнік з прамысловасьцю!», падумае шмат хто з паважаных чытачоў і дадасьць далей: «сьметнік і ёсьць на гэта, каб нават прамысловасьць кідала ў яго свае адпады, тое, што ўжо да нічога не надаецца — з чаго ўжо ня можна нічога зрабіць». На першы пагляд, здаецца, і так ёсьць. Адная-жа... заглянем у сьметнік. Што нармальна можам пабачыць? Найбольш мо' будзе розных старых шматаў, старога жалеза, касьцей, паперы і г. д. Адзін сьметнік, сам па сабе, абсалютна не прадстаўляе ніякага інтарэсу, але калі ўзяць пад увагу тыя тысячы тоннаў розных адпадкаў хатняе гаспадаркі, якія гінуць бяз ніякай карысьці на ўсіх сьметніках нашай краіны — дык можа і загаловак гэтага артыкулу перастане быць дзіўным і прэтэнсыянальным. Значэньне рацыянальнай гаспадаркі адпадкамі, карысьцяў, якія яна можа даць, ужо даўно зразумелі некаторыя краіны, у першую чаргу Нямеччына, дзе кожная старая шматка, непатрэбная косьць і т. п. зьбіраюцца і ідуць у пераапрацоўку, даючы краіне шмат цэннай прадукцыі. І нашыя «сьметнікі» змаглі-б даць шмат цэннай сыравіны для прамысловасьці і працу тысячам работнікам, але для гэтага трэба было-б правясьці шырокую прапаганду, арганізаваць збор адпадкаў і адпаведна разбудаваць патрэбную прамысловасьць. Якія-ж адпады ў першую чаргу павінны зьвярнуць нашую ўвагу? Перадусім гэта будуць шматы. Для прыкладу прыпомнім, што беластоцкая тэкстыльная прамысловасьць да вайны 1939 г. працавала амаль выключна на ваўняных шматах. Праўда, ваўняных шматаў у нас зьбіралася-б ня так многа, але затое маем вялікшую колькасьць ільняных шматаў, якія ўжываюцца для прадукцыі лепшых сартоў паперы. Лічаць, што Беларусь змагла-б штогод даць каля 10—12.000 тоннаў ільняных шмат. Гэтай колькасьці хапіла-б, каб даць працу 3—4 вялікшым фабрыкам паперы ў нас і яшчэ 3—4.000 тоннаў можна было-б прадаць за граніцу.

Другою цэннай сыравінай, на якую наагул у нас не зьвярталі ўвагі, зьяўляецца косьць. З касьцей атрымоўваюцца розныя тлушчы, штучныя ўгнаеньні, клей, яны ўжываюцца таксама пры прадукцыі цукру. Шмат таксама марнуецца ў нас старога жалеза, бляхі і розных г. зв. каляровых мэталяў. Добра зарганізаваны збор гэтых мэталяў даў-бы краіне даволі вялікія карысьці. Для прыкладу можна прыпомніць Нямеччыну і ЗША, дзе даволі значны працэнт агульнае прадукцыі мэталяў атрымоўваецца шляхам пераапрацоўкі жалезнага, медзянага і г. п. злому.

Да адпадкаў, якія нармальна не валяюцца па сьметніках, але на каторыя не зварочваюць асаблівай увагі, належаць:— быдлячая шэрсьць, неабходная сыравіна для прадукцыі войлакаў і фільцаў, якую ахвотна купляюць заграніцаю;

шчаціна — якая ўжываецца для прадукцыі шчотак. Асабліва многа марнуецца шчаціны пры асмаліваньні забітых сьвіньняў;

цялячыя жалудкі — неабходны сродак пры прадукцыі швайцарскіх сыраў;

цялячыя галёўкі — з каторых вырабляецца жэлятына, якая шырока ўжываецца ў фільмовай і фатаграфічнай прамысловасьці; міздра — атрымоўваецца пры пераапрацоўцы сырых быдлячых скур. Служыць яна для прадкуцыі клею; рогі і капыты, якія ўжываюцца для фабрыкацыі грэбняў і гузікаў; зьвярыная кроў — цэнная сыравіна для вырабу альбуміны, якая ўжываецца пры прадукцыі дыхты.

Гэтых прыкладаў напэўна хопіць, каб пазнаць важнасьць і неабходнасьць рацыянальнай гаспадаркі адпадкамі. Праўда, гаспадарка адпадкаў не займае цэнтральнага становішча ў народнай гаспадарцы. Каля яе, як кажуць, «сьвет ня круціцца», але і то праўда, што яна зьяўляецца неабходнаю часткаю агульнае гаспадарчае машыны.

Збамбардаваны лётнішчы каля Мурманску

Лёгкія нямецкія баявыя самалёты бамбардавалі перад поўднем 27-га верасьня два бальшавіцкія лётнішчы каля Мурманску. На высадачных пляцох і ў стаянках самалётаў выкліканы цяжкія пашкоджаньні. У ...се атакі на вышыні 5.000 мэтраў завязалася жорсткая паветраная бітва, у якой бальшавікі страцілі 13 самалётаў. Папаўдні на ўсім фронце Паўночнага Ледавітага акіяну вяліся таксама заўзятыя паветраныя бai. Нямецкія ганчакі выказалі сваю тактычную й авіяцыйную перавагу, зьбіваючы 12 варожых самалётаў. У нядзелю вораг страціў на гэтым фронце разам 26 самалётаў. Нямецкіх стратаў ня было ніякіх.

Да ведама беларусаў Ваўкавышчыны.

10 кастрычніка 1942 году ў Ваўкавыску, ў салі Гарадзкога Кінатэатру ў 16 гадзін

АДБУДЗЕЦЦА
КАНЦЭРТ

ВЯДОМАГА БЕЛАРУСКАГА СЬПЕВАКА

МІХАСЯ ЗАБЭЙДЫ СУМІЦКАГА

У праграме — нямецкія, італьянскія і беларускія песьні.

Білеты можна купіць у Аддзеле Беларускага Камітэту ў Ваўкавыску (Ваўкавыск, Віленская вул. 22).

БЕЛАРУСКІ КАМІТЭТ
У БЕЛАСТОКУ

Узмацненьне супрацоўніцтва з дзяржавамі восі

Заяўленьне новага японскага міністра замежных справаў.

Масайаукі Тані, новы японскі міністар замежных справаў, пераймаючы сваё ўрадовае становішча, выступіў з прамовай па радыё, у якой, паміж іншым, заявіў наступнае:

«Верны духу заснаваньня японскае імпэрыі і волі імпэратарскага рэскрыпту аб абвешчаньні вайны, я хачу пасьвяціць свае сілы стварэньню Вялікае Азіі і спрычыніцца да ўстанаўленьня новага парадку ў сьвеце. Дзеля гэтага я яшчэ больш узмоцню супрацоўніцтва з дзяржавамі восі і дапамагу зламіць ганарлівасьць Англіі і Амэрыкі і ўсунуць з дарогі ўсе перашкоды, стаўляныя гэтымі дзяржавамі».

Змагацца, каб будаваць, і будаваць, каб змагацца, — гэта нялёгкая справа, прадаўжаў далей Тані, яна вымагае аднадушнага супрацоўніцтва ўсяго японскага народу. У канцы прамовы міністар выказаў сваю ўпэўненасьць, што Японія й яе саюзьнікі здабудуць аканчальную перамогу.

Барыкады ў Гібральтары

Ангельцы баяцца нападу на Гібральтар. Дзеля гэтага на ўсходняй і заходняй граніцах Гібральтару будуюцца барыкады, якія маюць быць перашкодай у выпадку высадкі ворага. Работы праводзяць сотні рабочых.

У вапошнім часе асабліва часта здараюцца ў Гібральтары выпадкі з самалётамі. Гэтак, нядаўна, ізноў разьбіўся адзін ангельскі чатырохматорны самалёт недалёка ад Гібральтару. Зараз-жа высланая ратунковая лодка знайшла толькі трупы экіпажу, які складаўся з чатырох чалавек.

Гутаркі дзядзькі Анупрэя

...Вось, мае даражэнькія, ужо і восень залатая ступіла сваёй нагой на нашую родную зямлю. Ужо калі я вечарам выходжу ў сад, то бачу, як сумна, апусьціўшы гольлі, стаяць грушкі ды яблыні. А ведаеце, што ўжо калі іду на двор, дык мушу браць кажушок, бо мне ўжо робіцца холадна. Ну, ведама, старыя ўжо костачкі; і так дай Божа ўсялякаму такое здароўе, якое было ў мяне. Ды і цяпер дзякаваці Богу, калі жартамі ў прошлую нядзелю дужаліся, дык я Кастуся, Трыфанава сына, так сьціснуў і бракнуў воб зямлю, што ён нават спачатку загневаўся, але нічога—пасьля адыйшоў і, як мне пасьля пераказвалі людзі, вельмі дзівіўся, як я, такі стары, мог яго палажыць аж на дзьве лапаткі.

Ды што казаць! Ці-ж гэта сіла! Вось у майго дзеда дык быў кавалак сілы; ён, як бацька расказваў, падкову мог ламаць. Аднойчы паехаў ён з маім бацькам у горад, ну і там, падвыпіўшы, зайшоў у кузьню. Папрасіў у каваля падкову і давай. кажа, папрабую, якая яна. Ну як папрабаваў, дык з аднэй падковы зрабіў дзьве, а кавалю няма чаго казаць, засароміўся, што такія падковы робіць. Але і сьмеху, казаў пакойны бацька, было.

Але, даражэнькія мае, усё гэта нічога, па зраўнаньню з тым, што ў нас нядаўна ў суседняй вёсцы было. Сустрэў я свайго зяця, што за маёй малодшай дачкой, у Канюках жыве і ён мне ўсё расказаў, як і што было ў тэй вёсцы. А было там вось што. Толькі павячэралі людзі і зьбіраліся ўжо класьціся спаць, калі раптам у вёску прышлі бандыты. Ну тут і пачалося. Яны давай хадзіць па хатам ды рабаваць усё, што толькі было для іх цэнна. Бралі мужчынскія кажухі ды буркі. Нават жаночым не пагрэбавалі. Вось яно. Для селяніна вопратка гэта-ж усё. Яму так трудна на вопратку сабрацца з грашыма. А тут на табе! Эх, ты сабачае мяса!

Цяпер я ўжо прыпомніў, што я абяцаў вам, мае даражэнькія, напісаць пра гэтую самую Самаабарону. Дык вось, наш Міхаська ўжо запісаўся ў яе. Я ў яго запытаўся, што-ж ён будзе ў гэтай Самаабароне рабіць. Тут ён як пачаў мне тлумачыць, дык я адразу пераканаўся, што ён мае рацыю, бо і сапраўды мала таго, што бандыты не даюць спакойна жыць, дык яны яшчэ і абіраюць і вось, каб гэтага ня было, то і арганізуецца Самаабарона. У нашай вёсцы ўжо шмат запісалася ў яе ў Камітэце і скора, мабыць, яны расправяцца з гэтай поганьню. Дадуць вінтоўкі і абараняй сам сябе. А хто, як ня самі павінны мы з гэтай поганьню бандыцкай змагацца?

Прышоў, ведаеце, да мяне Сымон Гаўрылкін у панядзелак ды і кажа мне: «ці ня ведаеце, Сталінград ужо ўзяты?» Я канешне аб гэтым нічога ня ведаў і чакаў свайго жэўжыка ўнука, каб у яго запытаць, бо ён у нас дома, ды што дома—на ўсю вёску грамацей першы. Ну, калі ён прыйшоў, дык я адразу да яго з запытаньнем, як ды што там робіцца каля Сталінграду. А ён, ведаеце, што мне адказаў: «ты, кажа, дзедка, ня ведаў, што немцы ўжо не каля Сталінграду, а ў самым Сталінградзе толькі пару вуліц асталося яшчэ незанятымі». Я аж рукамі разьвёў: здаецца вось нядаўна пісалася аб тым, што немцы каля Сталінграду, а цяпер яны ўжо аж у Сталінградзе. Але казаў ён мне, што там бальшавікі кінулі сваю наймацнейшую сілу, якая толькі ў іх ёсьць. Вось, мае даражэнькія, дзе пекла робіцца! Ня дай Божа папасьці туды! Ведаю, ох, ведаю я, што значыцца вайна, сам калісьці быў салдатам за Нікалая. Ведаю я, чым пахне штурм і як ён даецца ў знакі салдатам. Але, далібог, каб я быў трохі маладзейшы, то і я пайшоў-бы ваяваць, бо што-ж—за добрую справу не шкада і жыцьця свайго гарапашнага сялянскага палажыць.

Бо немцы ўжо вярнулі зямлю гаспадаром, а калгасы... ну а калгасам далі па шапцы. І вельмі правідлова, бо ці бачыў хто, каб у мужыка адбіралі ягоную карміцельку—зямлю. Гэта-ж нераўнуючы, выглядае так, як-бы ад плотніка адабралі ягоны інструмант — сякеру, так сама і з гэтымі калгасамі. Адабралі ў людзей тое, з чаго яны жылі і чым яны толькі жылі, бо гэта-ж вядомая справа, што для мужыка зямля — гэта ўвесь скарб на гэтым сьвеце. Нават найгоршую зямлю ён любіць і галубіць, як толькі можа. А ўсё зрабілі гэта жыды. Так, жыды, бо ці-ж хрышчоны чалавек мог дадумацца да гэтае чортавае думкі, — адбіраць зямлю і абрабляць яе разам. Горшага ня мог-бы выдумаць сам Люцыпар, каб яго трасца ўзяла. Але жыдам ужо прыйшоў канец. Даволі яны пассалі нашай крыві, каб іх маланка-сьцеразанка, каб іх пярун забіў, воўчае мяса! Да чаго давялі селяніна. Га!?

Прыдзе на іх яшчэ горшы канец. А мы, будземо яшчэ жыць, ды яшчэ як жыць! Не дажыву я, то дажыве мой унучак — Міхась.

Ну, дык пакуль што. Пара ўжо кончыць гэты ліст, бо ўжо позна, а заўтра трэба рана ўставаць ды ў лес на дровы ехаць. Ды і спаць нешта захацелася. Ведама, рана заўсёды ўстаецца, дык позна сядзець вельмі трудна. Ды і стары я ўжо да сядзеньня. У маладосьці дык бывала... эх... Ну дык канчаю ўжо, канчаю.

Ваш дзед Анупрэй.

Herausgeber und Druck: Sturmverlag G.m.b.H. Zweigniederlassung Bialystok, Lindenstr. 64, Tel. 437.

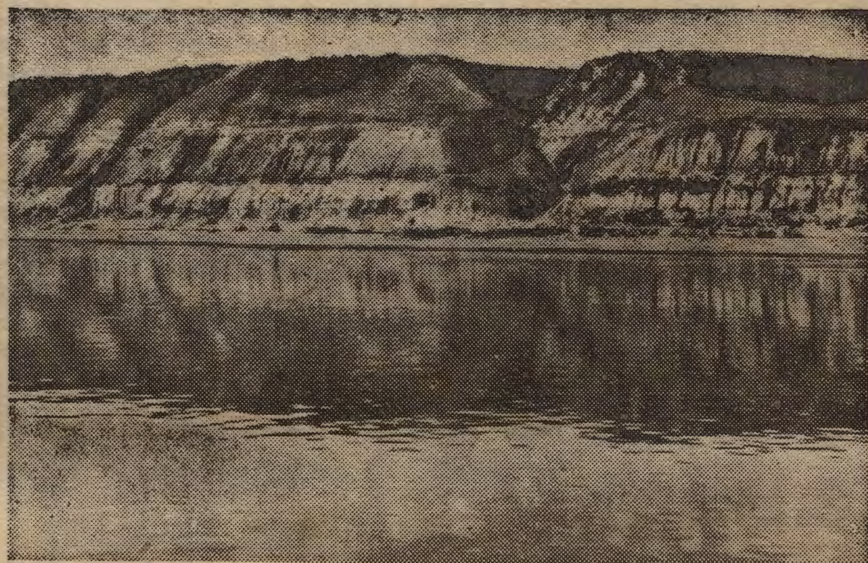
АБРАЗЫ З ТЫДНЯ

Пяхота ў штурме на Сталінград. Кожны дом выбудаваны, як крэпасьць.

У жорсткіх атаках нямецкія баявыя самалёты зьнішчылі жалезнадарожны раён. Усё дашчэнту зруйнована, горы разьбітых вагонаў ляжаць каля чыгункі.

ЗАХОДНІ АБРЫВІСТЫ БЕРАГ ВОЛГІ.

Падпалкоўнік Граф адзначаны за свае сьмелыя й пасьпяховыя налёты Дубовым Лістком. На працягу дзевяці дзён ён зьбіў 39 савецкіх самалётаў.

Нямецкія бомбы б'юць па СТАЛІНГРАДЗЕ.

На варце...

Баявы абшар каля СТАЛІНГРАДУ.

Удзень і ўначы ўздымаюцца густыя хмары дыму над палаючымся Сталінградам. Дым далёка плыве над раўніннай ваколіцай.